

poolest küll juba palju paranenud, tema annab Cestlastele waimuannete ja kirikliku waimu poolest wäga head tunnistust ja loodab, et toored ja ropud elukombed, mis weel walitsewad, pea ära wõidetud olema saakswad. Nagu meie aga teame, tõusis juba Kelchi elu aéal suur Põhjamaa sõda, tuliwad nälg ja lakk, laastasiwad maa rahwast ja warast puhtaks ja lammatakiwad kõiki haridust, mitme mehewõlwe peale jälle ära.

Miss Kelch oma aegse Cestlaste eluwiihdest, majapidamisest ja põlluharimisest kirjutab, see on pea niisamati, nagu meie wanemad inimesed seda weel umbes neljakümne aasta eest ise näinud on. Cestlaste käsitöö ja teisest osawusest kirjutab tema:

„Puusepa töö ja ehitamine on üks asi, millega nemad kõik ümber käia oskawad. Sepistamise ja rava töö peale on neil nii suur himu, et nemad mitte üksi ilma suurema waewata hobuse raudu ja teisi jämedaid töösi tegema ei õpi, waid ka launis kena luffusi, ja koguni rihwitud Rootsi püüsi raudu teewad. Eugemata tükkidest on nähtud ja nähakse ka weel tänasel pääwal, et kui mõned nendest aga mõningad nädalid ühe ehk teise käsitöölise, sadusepa, kingsepa, tishleri, treiali ja seejuguste juures abiks oliwad, et nemad seda mis nägiwad, igati imeks panemiseks järel teha wõisid, kuidas ka mitmed nende keskis on, kes ni-

metatud töösi nii heast teha oskawad, nagu oletisidwad nemad selle peale mitu aastat õppinud ja peale selle reisinud. Et nemad aga tänine orjad ja pärised olid, siis ei ole ka korralised meistrid neid õppima wõtta tahtnud. Need inimesed on ka wäga himulised kättimise peale, ja teadwad seda iseäralise osawusega teha, kuidas nemad siis ka mitte üksi lindusi ja kõiksugusi hirmsaid metsalisi, waid ka kurje tarust mestri kombel maha wõtta oskawad. Kes talwel metsades kättida tahawad, need seuwad saarepuust suusad, mis peale sülla pitkused, jalge alla, millega kergest üle sügawa lume, kuidas see siin maal sajab, jooksta wõiwad. Need kes kättitawad, need teewad ka oma püüsirohtu ise, ja oskawad seda nii launisi valmistada, et see (kuidas osawad sõamehed ja kättid tunnistawad) palju parem on, kui wõderamaa püüsirohi. Tähtede jookstust on neil inimestel omal kombel, suurem teadus, kui arwata wõiks. Neil on ka suur himu luuletuse peale, kuidas siis iseäranis naesterahwas kõigel pidudel ilma suurema järeldõtklemiseta laulust luuletawad ja omal wiisil sõnu laulu seadwad.“

II.

Wana-Cestlaste endisest usust ja Jumala teenistusest kirjutab Kelch: Cestlaste ja Eätlaste eistwanemad siin maal on paraku! laua aega pagana